

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 11. maja 2023¹

Zadeva C-201/22

**Kopioisto r.y.
proti
Telia Finland Oyj**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska))

„Predhodno odločanje – Pravice intelektualne lastnine – Direktiva 2014/26/EU – Kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic – Organizacija za kolektivno upravljanje pravic – Direktiva 2004/48/ES – Ukrepi, postopki in pravna sredstva, ki so potrebni za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine – Člen 4 – Osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev, določenih z Direktivo – Organizacije za kolektivno upravljanje pravic z dovoljenjem za podeljevanje razširjenih kolektivnih licenc – Imetniki pravic, ki organizacije niso pooblastili za zastopanje“

Uvod

1. Kljub specifični uskladitvi² se za postopkovne vidike varstva pravic intelektualne lastnine še vedno v veliki meri uporabljajo raznovrstne nacionalne zakonodaje. Namen določb Direktive 2004/48/ES³ je omejiti nevšečnosti, ki iz tega izhajajo za razvoj notranjega trga, tako da za to opredeljujejo zbirko ukrepov, ki jih je treba določiti v nacionalnem pravu za zagotovitev uveljavljanja avtorskih in sorodnih pravic v okviru sodnih postopkov.

2. Vendar se težave, nastale v tej zadevi, ne nanašajo na zadevno zbirko ukrepov, ampak na osebe, ki bi jih morale imeti pravico uporabiti pred nacionalnimi sodišči. Glavno vprašanje je, ali je s členom 4(c) Direktive 2004/48 državam članicam naloženo, da organizacijam za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine (v nadaljevanju: organizacije za kolektivno upravljanje) priznajo aktivno legitimacijo v lastnem imenu v sporih, ki se nanašajo na uporabo ukrepov, določenih s to direktivo.

¹ Jezik izvirnika: francoščina.

² Glej člen 8 Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

³ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 2, str. 32).

3. To vprašanje se v obravnavani zadevi postavlja v zvezi z dejavnostjo organizacije, ki ima možnost podeljevanja tako imenovanih „razširjenih“ kolektivnih licenc. Razširjene licence, ki so bile v skandinavskih državah uvedene v šestdesetih letih prejšnjega stoletja,⁴ so izviren mehanizem upravljanja pravic intelektualne lastnine, ki nekaterim organizacijam za kolektivno upravljanje omogočajo podeljevanje pravic do izkoriščanja ne samo v imenu svojih članov, ampak tudi v imenu drugih imetnikov, ki se niso odločili za individualno upravljanje svojih pravic. Ta mehanizem se je izkazal za učinkovitega na področjih, na katerih veliko število del, ki bi jih lahko pridobitelji licenc izkoriščali, in pretirana razdrobitev trga otežujeta upravljanje prek individualnih pogodb, kar ustvarja precejšnjo pravno negotovost.⁵

4. Zaradi razširjenih pristojnosti, podeljenih organizacijam za kolektivno upravljanje pri upravljanju pravic, se postavlja vprašanje, kakšna bi morala biti vloga teh organizacij pri sodnem varstvu intelektualne lastnine. Pri odgovoru na to vprašanje bi bilo treba upoštevati velike razlike, ki obstajajo med državami članicami v zvezi s pravnimi postopki. Menim, da je mogoče s temi razlikami pojasniti previdnost zakonodajalca Unije, ki se v okviru veljavnih določb prava Unije ni odločil za polno harmonizacijo nacionalnih predpisov.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/83/EGS

5. Člen 9 Direktive 93/83/EGS,⁶ naslovljen „Izvajanje pravice kabelske retransmisije“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da se pravice imetnikov avtorske ali sorodnih pravic do podelitve ali zavrnitve dovoljenja kabelskemu operaterju za kabelsko retransmisijo lahko izvaja le preko kolektivne organizacije.

2. Kadar imetnik pravic uveljavljanja svojih pravic ni prenesel na kolektivno organizacijo, se šteje, da je kolektivna organizacija, ki uveljavlja pravice iste kategorije, pooblaščen za uveljavljanje njegovih pravic. Kadar pravice te kategorije uveljavlja več kot ena kolektivna organizacija, se imetnik pravic prosto odloča, katero od kolektivnih organizacij šteje za pooblaščen za uveljavljanje njegovih pravic. Imetnik pravic iz tega odstavka ima enake pravice in obveznosti, ki izhajajo iz dogovora med kabelskim operaterjem in kolektivno organizacijo, ki šteje za pooblaščen za uveljavljanje njegovih pravic, kot imetniki pravic, ki so to kolektivno organizacijo pooblastili, in se lahko sklicuje na te pravice v obdobju, ki ga določijo zadevne države članice in ki ni krajše od treh let od datuma kabelske retransmisije, v katero je vključeno njegovo delo ali predmet sorodnih pravic.

3. Država članica lahko predvidi, da se za imetnika pravic, ki dovoli začetno radiodifuzno oddajanje dela ali predmeta sorodnih pravic na svojem ozemlju, šteje, da je privolil, da ne bo

⁴ V zvezi z vključitvijo razširjenih kolektivnih licenc v pravo Unije glej Quaedvlieg, A., „Les licences collectives étendues. Un oiseau exotique des lacs du Nord fait un atterrissage réussi à Bruxelles“, *Revue internationale du droit d'auteur*, št. 4, 2020, str. 189.

⁵ Za splošen opis in podroben pregled rešitev, ki so jih sprejele države članice v zvezi z razširjenimi licencami na digitalnih trgih, glej študijo, ki jo je naročila Evropska komisija, *Study on Emerging Issues on Collective Licensing Practices in the Digital Environment*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, str. od 131 do 242.

⁶ Direktiva Sveta z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 134).

izvrševal svojih pravic kabelske retransmisije individualno, temveč da jih bo izvajal v skladu z določbami te direktive.“

Direktiva 2004/48

6. V uvodnih izjavah 3, 10 in 18 Direktive 2004/48 je navedeno:

„(3) Brez učinkovitih sredstev za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine sta inovativnost in ustvarjalnost omejeni in vlaganje zmanjšano. Zato je nujno zagotoviti, da se materialno pravo intelektualne lastnine, ki je danes v glavnem del pravnega reda Evropskih skupnosti, v Skupnosti učinkovito uporablja. V tem smislu so sredstva za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine izredno pomembna za uspeh notranjega trga.

[...]

(10) Cilj te direktive je približevanje zakonodajnih sistemov, da bi zagotovili visoko, enakovredno in homogeno raven varstva na notranjem trgu.

[...]

(18) Osebe, upravičene zahtevati uporabo [...] ukrepov, postopkov in pravnih sredstev, [določenih s to direktivo,] naj ne bodo le imetniki pravic, temveč tudi osebe, ki imajo neposreden interes in pravno podlago, če je to dovoljeno in v skladu z veljavnim pravom, in lahko vključujejo strokovne organizacije, pristojne za upravljanje navedenih pravic ali za obrambo kolektivnih in posameznikovih interesov, za katere so odgovorne.“

7. Člen 1 Direktive 2004/48, naslovljen „Predmet“, določa:

„Ta direktiva se nanaša na ukrepe, postopke in pravna sredstva, ki so potrebna za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine. V tej direktivi izraz ‚pravice intelektualne lastnine‘ vključuje pravice industrijske lastnine.“

8. Člen 2 te direktive, naslovljen „Področje uporabe“, v odstavku 1 določa:

„Brez poseganja v sredstva, ki jih ali jih lahko predvideva zakonodaja [Unije] ali nacionalna zakonodaja, če so lahko ta sredstva ugodnejša za imetnike pravic, se ukrepi, postopki in pravna sredstva, predvideni v tej direktivi, uporabljajo v skladu s členom 3 za katero koli kršitev pravic intelektualne lastnine, kot je predvidena v pravu [Unije] in/ali nacionalnem pravu zadevne države članice.“

9. Člen 3 navedene direktive, naslovljen „Splošne obveznosti“, določa:

„1. Države članice predvidijo ukrepe, postopke in pravna sredstva, potrebne za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine, ki jih zajema ta direktiva. [...]

2. Ti ukrepi, postopki in pravna sredstva so [...] dejanski [učinkoviti], sorazmerni in odvrtilni in se uporabljajo na tak način, da se izogibajo ustvarjanju ovir za zakonito trgovino in zagotavljajo zaščito pred zlorabo.“

10. Člen 4 Direktive 2004/48, naslovljen „Osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo teh ukrepov, postopkov in pravnih sredstev“, določa:

„Države članice priznajo kot osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz tega poglavja:

- (a) imetnike pravic intelektualne lastnine v skladu z določbami veljavnega prava;
- (b) vse druge osebe, pooblaščenice za uporabo navedenih pravic, zlasti pridobitelje licenc, če je to dovoljeno in v skladu z določbami veljavnega prava;
- (c) organe za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic intelektualne lastnine, če je to dovoljeno in v skladu z določbami veljavnega prava;
- (d) poklicna telesa, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic intelektualne lastnine, če je to dovoljeno in v skladu z določbami veljavnega prava.“

Direktiva 2014/26/EU

11. V uvodni izjavi 12 Direktive 2014/26/EU⁷ je navedeno:

„Ta direktiva se uporablja za vse organizacije za kolektivno upravljanje pravic, razen naslova III, ki se uporablja le za tiste organizacije za kolektivno upravljanje pravic, ki upravljajo pravice avtorjev za glasbena dela za spletno uporabo na večozemeljski osnovi, vendar ne bi smela posegati v določbe držav članic v zvezi z upravljanjem pravic, kot je individualno upravljanje, razširjeni učinki sporazuma med reprezentativno organizacijo za kolektivno upravljanje pravic in uporabnikom, to je razširjene kolektivne licence, obvezno kolektivno upravljanje pravic in pravne domneve za zastopanje ali prenos pravic na organizacije za kolektivno upravljanje pravic.“

12. Člen 3 te direktive, naslovljen „Opredelitev pojmov“, v točki (a) določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

- (a) ‚organizacija za kolektivno upravljanje pravic‘ pomeni vsako organizacijo, ki je z zakonom ali z dodelitvijo, licenco ali katerim koli drugim pogodbenim dogovorom pooblaščenica za upravljanje avtorske ali sorodnih pravic v imenu več kot enega imetnika pravic in v skupno korist teh imetnikov pravic, pri čemer je to njen edini ali glavni namen, in ki izpolnjuje eno ali obe naslednji merili:
  - (i) je v lasti ali pod nadzorom svojih članov;
  - (ii) je organizirana na nepridobitni osnovi;“

⁷ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ter izdajanju več ozemeljskih licenc za pravice za glasbena dela za spletno uporabo na notranjem trgu (UL 2014, L 84, str. 72).

13. Člen 35 navedene direktive, naslovljen „Reševanje sporov“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da se spori med organizacijami za kolektivno upravljanje pravic in uporabniki, zlasti o obstoječih ter predlaganih pogojih za izdajo licenc ter kršitvi pogodbe lahko predložijo sodišču ter, kadar je primerno, drugemu neodvisnemu in nepristranskemu organu za reševanje sporov, kadar ima ta organ izkušnje in znanja s področja prava intelektualne lastnine.

2. Člena 33 in 34 ter odstavek 1 tega člena ne posegajo v pravico strank, da uveljavljajo in branijo svoje pravice z vložitvijo tožbe pred sodiščem.“

Finsko pravo

14. Člen 26 tekijänoikeuslaki (404/1961) (zakon o avtorski pravici) v različici, spremenjeni z zakonom 607/2015 (v nadaljevanju: zakon o avtorski pravici), naslovljen „Pogodbena licenca“, v odstavku 1 določa, da se določbe tega zakona, ki se nanašajo na pogodbene licence, uporabljajo za pogodbo, ki jo v zvezi z uporabo del avtorjev neke panoge skleneta uporabnik in organizacija, ki ima dovoljenje ministrstva za izobraževanje in kulturo in ki zastopa številne avtorje del iz te panoge, ki se uporabljajo na Finskem. Na podlagi take pogodbe se šteje, da ima organizacija, ki ima dovoljenje ministrstva, pravico zastopati tudi druge avtorje del iz iste panoge. Pridobitelj licence, ki je pridobil razširjeno kolektivno licenco na podlagi take pogodbe, lahko pod pogoji, ki jih določa ta pogodba, uporablja vsa dela avtorjev iz te panoge.

15. V skladu s členom 26(4) zakona o avtorski pravici se pravilo, ki ga organizacija iz odstavka 1 tega člena sprejme za izplačilo nadomestila, ki se avtorjem, ki jih ta organizacija neposredno zastopa, plača za reproduciranje dela, njegovo priobčitev ali oddajanje, ali za uporabo za skupne namene avtorjev uporablja tudi za avtorje iz iste panoge, ki jih ta organizacija ne zastopa neposredno.

Dejansko stanje, postopek v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Dejansko stanje in postopek v zadevi v glavni stvari

16. Združenje Kopiosto r.y. je organizacija za kolektivno upravljanje pravic, ki zastopa imetnike avtorskih pravic v smislu člena 3(a) Direktive 2014/26, in ki ji je ministrstvo za izobraževanje in kulturo izdalo dovoljenje kot organizaciji, pooblaščen za podeljevanje razširjenih licenc. Te se med drugim nanašajo na pravice retransmisije del, vključenih v radijsko ali televizijsko oddajo. Kopiosto hkrati za številne avtorje upravlja in podeljuje licence na podlagi pooblastil, ki mu jih ti podelijo.

17. Družba Telia Finland Oyj (v nadaljevanju: Telia) upravlja omrežje kableske televizije, prek katerega se signali razširjanja domačih, prosto dostopnih televizijskih kanalov prenašajo za javni sprejem.

18. Združenje Kopiosto je 24. januarja 2018 pri markkinaoikeus (sodišče za gospodarske spore, Finska) vložilo tožbo zaradi kršitve pravic, s katero je predlagalo, naj se ugotovi, da je družba Telia brez njegovega dovoljenja izvedla retransmisijo televizijskih oddaj. Zato je to združenje

zahtevalo nadomestilo in odškodnino, pri čemer se je primarno sklicevalo na svoj status organizacije, pooblaščne za podeljevanje razširjenih licenc, podredno pa na svoj status zastopnika avtorjev, ki so nanj prenesli upravljanje svojih pravic.

19. Markkinaoikeus (sodišče za gospodarske spore) je s sodbo z dne 18. junija 2019 predloge združenja Kopiosto zavrnilo z obrazložitvijo, da ta organizacija nima pravice vložiti tožbo zaradi kršitve pravic v lastnem imenu.

20. Združenje Kopiosto je pri Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska) vložilo pritožbo zoper to sodbo, pri čemer se je sklicevalo na svoj neposredni interes za vložitev tožbe v sporih, ki se nanašajo na pravice, zajete z licencami, ki jih podeljuje.

21. Družba Telia v odgovor na trditve združenja Kopiosto trdi, da to zaradi svojega statusa organizacije, ki lahko podeljuje kolektivne licence, še ne more vložiti tožbe zaradi kršitve pravic v lastnem imenu, saj je taka tožba pridržana za imetnike teh pravic, torej bodisi ustvarjalce bodisi osebe, ki so jim bile pravice odstopljene.

Vprašanja za predhodno odločanje

22. Ker ni nacionalnih določb, ki bi urejale področje iz postopka v glavni stvari, predložitveno sodišče meni, da je dopustnost tožbe zaradi kršitve pravic, ki jo je vložilo Kopiosto, odvisna od razlage upoštevanih določb Direktive 2004/48 v povezavi s členoma 17 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

23. Predložitveno sodišče se v teh okoliščinah najprej sprašuje, ali je sposobnost organizacij za kolektivno upravljanje, da zahtevajo uporabo ukrepov, določenih z Direktivo 2004/48, odvisna samo od njihove splošne sposobnosti biti stranka v postopku ali tudi od obstoja posebej za to sprejetih določb veljavnega prava.

24. Korkein oikeus (vrhovno sodišče) se dalje še sprašuje, ali je pojem „neposreden interes“, uporabljen v uvodni izjavi 18 Direktive 2004/48, samostojen pojem prava Unije in bi morala zato enotna razlaga tega pojma privedi do tega, da se organizacijam za kolektivno upravljanje prizna neposreden interes za to, da v lastnem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, določenih s to direktivo.

25. Nazadnje, če bi organizacije za kolektivno upravljanje imele pravico zahtevati uporabo ukrepov, določenih z Direktivo 2004/48, se predložitveno sodišče sprašuje, kakšne bi bile posledice tega z vidika temeljnih pravic imetnikov, ki niso njihovi člani, določenih s členoma 17 in 47 Listine, kadar so te organizacije pooblaščne za podeljevanje razširjenih kolektivnih licenc.

26. V teh okoliščinah je Korkein oikeus (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je pri organizacijah za podeljevanje pogodbenih licenc, ki kolektivno upravljajo pravice intelektualne lastnine, s sposobnostjo biti stranka v postopku zaradi varstva teh pravic, s katero je pogojena aktivna legitimacija, ki temelji na členu 4(c) Direktive 2004/48, mišljena izključno splošna sposobnost biti stranka v postopkih ali pa je s tem mišljena pravica do vložitve tožbe za varstvo zadevnih pravic v lastnem imenu, ki mora biti izrecno priznana v nacionalni zakonodaji?

2. Ali je treba v primeru razlage, ki temelji na členu 4(c) Direktive 2004/48, izraz ‚neposredni interes za varstvo avtorskih pravic imetnikov pravic, ki jih zastopa‘, kadar gre za pravico organizacije za kolektivno upravljanje pravic v smislu člena 3(a) Direktive 2014/26/EU, da v lastnem imenu vložijo tožbo zaradi kršitve avtorske pravice, v vseh državah članicah razlagati enotno, če
- (i) gre za uporabo del, za katero ima organizacija s statusom organizacije za podeljevanje pogodbenih licenc v smislu Tekijänoikeuslaki (zakon o avtorski pravici) pravico podeliti razširjene kolektivne licence, ki pridobitelju licence omogočajo, da uporablja tudi dela tistih avtorjev iz te panoge, ki za upravljanje svojih pravic niso pooblastili te organizacije;
  - (ii) gre za uporabo del, za katero so avtorji s pogodbo ali pooblastilom za upravljanje svojih pravic pooblastili to organizacijo, ne da bi nanjo prenesli avtorske pravice?
3. Če se šteje, da ima organizacija s statusom organizacije za podeljevanje pogodbenih licenc neposredni interes in je aktivno legitimirana za vložitev tožbe v lastnem imenu: kakšen pomen ima pri presoji aktivne legitimacije po potrebi ob upoštevanju členov 17 in 47 [Listine] to, da organizacija s statusom organizacije za podeljevanje pogodbenih licenc zastopa tudi tiste avtorje, ki je niso pooblastili za upravljanje svojih pravic, in da pravica te organizacije za vložitev tožbe za varstvo pravic teh avtorjev ni zakonsko določena?“

27. Sodišče je predlog za sprejetje predhodne odločbe prejelo 15. marca 2022. Pisna stališča so predložile stranki v postopku v glavni stvari, finska in poljska vlada ter Komisija. Sodišče je ob koncu pisne faze postopka menilo, da ima na voljo dovolj informacij, da lahko o zadevi odloči brez obravnave.

Analiza

Prvo vprašanje za predhodno odločanje

28. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem sprašuje, ali je pri organizacijah za podeljevanje pogodbenih licenc, ki kolektivno upravljajo pravice intelektualne lastnine, s sposobnostjo biti stranka v postopku zaradi varstva teh pravic, s katero je pogojena aktivna legitimacija, ki temelji na členu 4(c) Direktive 2004/48, mišljena izključno splošna sposobnost biti stranka v postopkih ali pa je s tem mišljena tudi pravica do vložitve tožbe v lastnem imenu za obrambo takih pravic, ki mora biti izrecno priznana v nacionalni zakonodaji.

29. Zaradi lažje berljivosti ter jasnega razlikovanja med *sposobnostjo biti stranka v postopku* (ki običajno izhaja iz pravne osebnosti) in *aktivno legitimacijo* (ki se presoja z vidika narave in predmeta spora) Sodišču predlagam, naj to vprašanje preoblikuje tako, da predložitveno sodišče z njim v bistvu sprašuje, ali je sposobnost organizacij za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II Direktive 2004/48, v smislu člena 4(c) te direktive pogojena zgolj s sposobnostjo teh organizacij biti stranka v postopku ali tudi s tem, da je v nacionalnem pravu izrecno določena njihova aktivna legitimacija za obrambo individualnih pravic, za katere so pooblašene.

30. Za odgovor na to vprašanje je treba najprej ugotoviti, ali je „pravica zahtevati“ v smislu člena 4(c) Direktive 2004/48 odvisna zgolj od sposobnosti organizacij za kolektivno upravljanje, da so stranka v postopku, ali tudi od obstoja aktivne legitimacije teh organizacij. V drugem primeru je treba še opredeliti, ali mora biti navedena aktivna legitimacija izrecno določena z veljavnim pravom.

Razlaga pojma „pravica zahtevati“ v smislu člena 4(c) Direktive 2004/48

31. To prvo vprašanje se mi ne zdi posebej zapleteno. Menim, da ni nobenega dvoma, da je to, da organizacije za kolektivno upravljanje zahtevajo uporabo ukrepov iz poglavja II Direktive 2004/48, pogojeno z njihovo aktivno legitimacijo in torej zgolj njihova splošna sposobnost biti stranka v postopku za to ni dovolj.

32. Pojem „pravica zahtevati“, uporabljen v členu 4(c) Direktive 2004/48, se zdi v zvezi s tem nejasen. Vendar je treba to določbo razlagati ob upoštevanju uvodne izjave 18 te direktive. Njeno besedilo je bilo razloženo v sodbi SNB-REACT,⁸ v kateri je Sodišče razsodilo, da „morajo države članice organu za kolektivno zastopanje imetnikov znamk [...] priznati sposobnost, da zaradi varstva pravic teh imetnikov v lastnem imenu vloži pravna sredstva, določena [z navedeno] direktivo, in da vloži tožbo pri sodišču, pod pogojem, da se v nacionalni zakonodaji ta organ obravnava kot organ, ki ima neposreden interes za varstvo takih pravic *in da mu za ta namen omogoča biti stranka v sodnem postopku*“.⁹

33. Iz tega po mojem mnenju jasno izhaja, da je „pravica zahtevati“ v smislu člena 4(c) Direktive 2004/48 odvisna ne samo od splošne sposobnosti biti stranka v postopku, ampak tudi od aktivne legitimacije organizacij za kolektivno upravljanje v skladu z veljavnim pravom.

34. K temu bi še dodal, da bi bil v primeru nasprotne razlage, v skladu s katero bi bila „pravica zahtevati“ v smislu člena 4(c) Direktive 2004/48 pogojena samo s sposobnostjo biti stranka v postopku, temu pogojju odvzet celoten praktični obseg.

35. Kot je namreč navedla finska vlada,¹⁰ je sposobnost biti stranka v postopku običajna lastnost pravne osebnosti, ki jo organizacije za kolektivno upravljanje običajno imajo ne glede na različne oblike, ki jih privzamejo v skladu z nacionalnimi predpisi.¹¹ V praksi obstaja negotovost zgolj v zvezi z aktivno legitimacijo ali pravnim interesom organizacij za kolektivno upravljanje.¹²

36. Glede na navedeno menim, da je pravica zahtevati v smislu člena 4(c) Direktive 2004/48 pogojena z določitvijo aktivne legitimacije organizacij za kolektivno upravljanje. Torej je treba ugotoviti, ali bi morala biti ta aktivna legitimacija izrecno določena.

⁸ Sodba z dne 7. avgusta 2018 (C-521/17, EU:C:2018:639; v nadaljevanju: sodba SNB-REACT).

⁹ Sodba SNB-REACT (točka 39). Moj poudarek.

¹⁰ Glej pisna stališča finske vlade (točki 12 in 14).

¹¹ Iz uvodne izjave 14 Direktive 2014/26 je razvidno, da ta od organizacij za kolektivno upravljanje pravic ne zahteva, da privzamejo določeno pravno obliko. V praksi imajo te organizacije obliko družb, združenj, zvez ali fundacij.

¹² Glede polemik v zvezi s tem v francoskem pravu glej Vivant, M., Bruguère, J.-M., *Droit d'auteur et droits voisins*, 4. izdaja, Dalloz, Pariz, 2019, točka 1348, str. 1288 in 1289.

Potreba po izrecni določitvi aktivne legitimacije

37. Ker se prvo vprašanje za predhodno odločanje nanaša na potrebo po *izrecni* določitvi aktivne legitimacije organizacij za kolektivno upravljanje v nacionalnem pravu, želi predložitveno sodišče opredeliti, ali mora določitev te legitimacije za temeljiti na zapisani zakonski določbi.

38. V zvezi s tem menim, da bi glede na težave, do katerih pride v zvezi z morebitnim priznanjem aktivne legitimacije organizacij za kolektivno upravljanje za vložitev tožbe v lastnem imenu namesto imetnikov pravic,¹³ s sprejetjem določbe na zakonodajni ravni najboljše zadovoljili potrebe po pravni varnosti.

39. Vendar v praksi v večini držav članic ne obstaja zakon, s katerim bi bila posebej urejena aktivna legitimacija teh organizacij.¹⁴ Torej ni mogoče izključiti možnosti, da je to vprašanje urejeno s splošnimi postopkovnimi določbami ali da je o njem odločeno v sodni praksi,¹⁵ zlasti v državah članicah, v katerih sodišča nižje stopnje formalno zavezuje sodna praksa vrhovnih sodišč.¹⁶

40. Glede na navedeno menim, da bi jezikovna razlaga člena 4(c) Direktive 2004/48, ker je z njim aktivna legitimacija organizacij za kolektivno upravljanje pogojena z „*določbami* veljavnega prava“ (moj poudarek), v nekaterih okoliščinah lahko privedla do oslabitve polnega učinka te direktive.

41. Zato menim, da bi se lahko Sodišče v obravnavani zadevi ravnalo v skladu s svojo sodno prakso v zvezi s pravili za prenos direktiv.¹⁷ V skladu s to sodno prakso „se za prenos direktive v notranje pravo ne zahteva nujno formalni in dobesedni prevzem njene vsebine v izrecno in specifično določbo zakona ali drugega predpisa, za njen prenos pa lahko zadostuje splošni pravni kontekst, če ta kontekst dejansko zagotavlja polno uporabo Direktive na dovolj jasen in natančen način“.¹⁸

42. Tak pravni okvir lahko med drugim izhaja iz dobro ustaljene sodne prakse.¹⁹

43. Sodišču torej predlagam, naj na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je sposobnost organizacij za kolektivno upravljanje, da zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II Direktive 2004/48, v smislu člena 4(c) te direktive, pogojena z določitvijo njihove aktivne legitimacije za zaščito pravic posameznika, za katere so pooblaščen. Kadar za to niso sprejete določbe v veljavnem pravu, lahko taka legitimacija izhaja iz splošnega pravnega konteksta, če so njen obseg in njene posledice za položaj pravnih subjektov dovolj jasno in natančno določeni.

¹³ Na te težave je predložitveno sodišče opozorilo v okviru tretjega vprašanja za predhodno odločanje.

¹⁴ Natančneje, nobena tovrstna določba ni bila sprejeta na Finskem (glej točko 16 in naslednje predloga za sprejetje predhodne odločbe).

¹⁵ Kot se zdi, da velja za Francijo, v kateri je Cour de cassation (kasacijsko sodišče) obstoječa (predhodna) razhajanja v sodni praksi razrešilo tako, da je zavrnilo priznanje aktivne legitimacije organizacij za kolektivno upravljanje v sporih v zvezi z obrambo pravic ustvarjalcev nečlanov (sodba z dne 11. septembra 2013, št. 12-17.795, FR:CCASS:2013:C100905).

¹⁶ To lahko na primer velja za Poljsko, v kateri je v skladu s členom 87(1) ustava o Sądzie Najwyższym (zakon o vrhovnem sodišču) Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) v razširjenih sestavah pristojno za sprejetje „resolucij z močjo pravnega načela“.

¹⁷ To sodno prakso je mogoče v zadevi iz postopka v glavni stvari uporabiti zgolj po analogiji, ne pa neposredno, saj priznanje aktivne legitimacije organizacijam za kolektivno upravljanje po mojem mnenju ne izhaja iz zahtev, določenih z Direktivo 2004/48. Razlogi, iz katerih sem prišel do te ugotovitve, bodo razdelani v delu analize, ki se nanaša na drugo vprašanje za predhodno odločanje.

¹⁸ Glej sodbo z dne 13. februarja 2014, Komisija/Združeno kraljestvo (C-530/11, EU:C:2014:67, točka 33 in navedena sodna praksa).

¹⁹ Glej sodbo z dne 13. februarja 2014, Komisija/Združeno kraljestvo (C-530/11, EU:C:2014:67, točke od 34 do 36 in navedena sodna praksa).

Drugo vprašanje za predhodno odločanje

44. Namen drugega vprašanja za predhodno odločanje, kot je bilo oblikovano, je preučitev samostojnosti izraza „neposredni interes za varstvo avtorskih pravic imetnikov pravic, ki jih zastopa“.

45. Ta izraz ni iz nobene določbe Direktive 2004/48. Vendar ga je Sodišče v nekoliko drugačni obliki uporabilo v sodbi SNB-REACT²⁰ v okviru razlage člena 4(c) te direktive ob upoštevanju uvodne izjave 18 navedene direktive,²¹ ki se nanaša na pojem „neposredni interes“.

46. Sodišče je ob upoštevanju te uvodne izjave razsodilo, da je treba člen 4(c) Direktive 2004/48 razumeti tako, da morajo države članice, kadar se za organ, pooblaščen za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, po nacionalni zakonodaji šteje, da ima *neposredni interes* za obrambo navedenih pravic, temu organu priznati pravico zahtevati uporabo ukrepov, določenih v tej direktivi.²²

47. V teh okoliščinah menim, da želi predložitveno sodišče z vprašanjem Sodišču o samostojnosti pojma „neposredni interes“ iz sodbe SNB-REACT opredeliti obstoj in morebitni obseg obveznosti, naložene državam članicam v skladu z določbami Direktive 2004/48, da priznajo interes organizacij za kolektivno upravljanje za vložitev tožbe v lastnem imenu v sporih, ki se nanašajo na uporabo ukrepov iz člena 4(c) te direktive, če tak interes ne izhaja iz nacionalnih predpisov.

48. Zato predlagam, naj se drugo vprašanje za predhodno odločanje preoblikuje tako, da predložitveno sodišče z njim v bistvu sprašuje, ali je treba določbe člena 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da morajo države članice priznati neposredni interes organizacijam, pooblaščenim za podeljevanje kolektivnih licenc, na katere se nanaša ta določba, za to, da v lastnem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, kot je tožba zaradi kršitve pravic, če tak interes ne izhaja iz nacionalnih predpisov.

49. Na bistveni del tega vprašanja je bilo v sodbi SNB-REACT²³ odgovorjeno nikalno in ne vidim razlogov, zaradi katerih bi Sodišče v tej zadevi nanj odgovorilo drugače.

50. Naj spomnim, da ostaja pravica zahtevati v smislu člena 4(c) Direktive 2004/48 v skladu z določbami tega člena pogojena z „določbami veljavnega prava“. V tem okviru je Sodišče navedlo, da „medtem ko člen 4(a) Direktive 2004/48 določa, da države članice v vsakem primeru priznajo imetnikom pravic intelektualne lastnine pravico zahtevati izvedbo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, točke (b), (c) in (d) navedenega člena določajo, da države članice priznajo enako pravico tudi drugim osebam in določenim posebnim organom, le če je to dovoljeno in v skladu z določbami veljavnega prava“.²⁴

51. Sodišče je v zvezi z izrazom „veljavno pravo“ iz te določbe razsodilo, da se ne nanaša samo na nacionalno pravo, ampak tudi na pravo Unije.²⁵

²⁰ Sodba SNB-REACT (točka 38).

²¹ Sodba SNB-REACT (točka 33).

²² Sodba SNB-REACT (točka 34).

²³ Glej sodbo SNB-REACT (točka 38).

²⁴ Sodba SNB-REACT (točka 28).

²⁵ Sodba SNB-REACT (točka 31).

52. Torej je treba za odgovor na drugo vprašanje za predhodno odločanje opredeliti, ali je z določbami zdaj veljavnega prava Unije organizacijam za kolektivno upravljanje, kot je združenje Kopiosto, priznan neposredni interes za to, da v lastnem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, določenih z Direktivo 2004/48.

53. Po mojem mnenju ni tako.

54. Na prvem mestu, takega interesa ni mogoče izpeljati iz določb Direktive 2004/48.

55. Nasprotno – in neodvisno od vsebine člena 4(c) Direktive 2004/48, ki se mi zdi jasna – potek zakonodajnih dejavnosti v zvezi s to določbo kaže na to, da z navedeno direktivo državam članicam ni naloženo, da morajo organizacijam za kolektivno upravljanje priznati možnost vložitve tožbe v sporih, ki se nanašajo na individualne pravice imetnikov. Določba iz prvotnega predloga Komisije, ki je predvidevala tako obveznost, je bila namreč opuščena.²⁶

56. Na drugem mestu, ne zdi se mi niti, da bi pravni interes organizacij za kolektivno upravljanje izhajal iz določb Direktive 2014/26. Vendar menim, da je na tem mestu kljub vsemu dovoljeno nekoliko omahovati.

57. Člen 35(1) Direktive 2014/26 namreč določa, da države članice zagotovijo, „da se *spori med organizacijami za kolektivno upravljanje pravic in uporabniki*, zlasti o obstoječih ter predlaganih pogojih za izdajo licenc ter kršitvi pogodbe[,] lahko predložijo sodišču“ (moj poudarek). Ob upoštevanju vsebine te določbe bi bilo mogoče izpeljati implicitno priznanje interesa organizacij za kolektivno upravljanje za vložitev tožbe v sporih, ki jih imajo z uporabniki.

58. Vendar bi bila ločena razlaga te določbe v nasprotju s cilji in splošno sistematiko Direktive 2014/26, katere namen ni urejati pravno upravičenje organizacij za kolektivno upravljanje.²⁷ Poleg tega bi bilo tako razlago težko uskladiti z določbami člena 4(c) Direktive 2004/48, s katerimi je urejeno to področje, Direktiva 2014/16 pa ne učinkuje tako, da bi od njih odstopala. Zato menim, da člen 35(1) zadnjenavedene direktive ne določa pravnega interesa navedenih organizacij.

²⁶ Člen 5 predloga direktive Evropskega parlamenta in Sveta o ukrepih in postopkih za zagotovitev uveljavljanja pravic intelektualne lastnine (COM (2003)46 final), naslovljen „Osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo ukrepov in postopkov“, je v odstavku 2 določal, da „države članice organizacijam za upravljanje pravic ali strokovno obrambo, če zastopajo imetnike pravic intelektualne lastnine, ali drugim osebam, pooblaščenim za uporabo teh pravic v skladu z veljavnim pravom, priznajo pravico zahtevati uporabo ukrepov in postopkov iz tega poglavja, vključno s pravico biti stranka v postopku za obrambo kolektivnih *ali individualnih* pravic ali interesov, za katere so pooblaščené“ (moj poudarek).

²⁷ Glede na uvodni izjavi 8 in 9 Direktive 2014/26 je njen namen zagotoviti usklajevanje nacionalnih pravil v zvezi z dostopom do dejavnosti upravljanja avtorske in sorodnih pravic, ki jih opravljajo organizacije za kolektivno upravljanje pravic, načini njihovega vodenja in okvirom nadzora nad njimi ter zagotoviti visoko raven upravljanja, finančnega poslovanja, preglednosti in poročanja s strani teh organizacij.

59. Nazadnje, tak interes ne izhaja niti iz člena 12 Direktive (EU) 2019/790,²⁸ ki državam članicam v nekaterih položajih iz te določbe omogoča vzpostavitev ureditve kolektivnih licenc z razširjenim učinkom.²⁹

60. V zvezi s tem se ne strinjam z analizo Komisije,³⁰ za katero se zdi, da je izraza „organizacija[, za katero] se domneva, da zastopa imetnike pravic“ in „pravne domneve za zastopanje“ iz člena 12(1)(b) Direktive 2019/790 oziroma uvodne izjave 12 Direktive 2014/26 razlagala tako, da se nanašata na pravdno upravičenje organizacij za kolektivno upravljanje. Vendar se v sobesedilu, v katerem sta bili uporabljeni, nanašata na eno od *pravil za izdajo razširjenih licenc*, ki se od „klasičnega“ modela razlikuje po večji svobodi, prepuščeni imetnikom pravic.³¹

61. Naj še dodam, da določitev pravice do upravljanja pravic še ne pomeni priznanja s tem povezane aktivne legitimacije ali pravnega interesa. Nekateri mehanizmi kolektivnega upravljanja, kot je ureditev pravne domneve za zastopanje, ne privedejo nujno do odstopa pravic organizacijam za kolektivno upravljanje, zato pravica do podelitve razširjene licence še ne pomeni implicitne določitve aktivne legitimacije namesto imetnika pravic.³² Ta lahko, če je to primerno, izhaja iz določb, sprejetih posebej za to.³³

62. Glede na navedeno menim, da veljavne določbe prava Unije državam članicam ne nalagajo obveznosti, da priznajo interes organizacij za kolektivno upravljanje za vložitev tožbe v lastnem imenu v sporih, ki se nanašajo na uporabo ukrepov, določenih z Direktivo 2004/48.

63. Zato Sodišču predlagam, naj na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba določbe člena 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da državam članicam ni treba priznati neposrednega interesa organizacijam, pooblaščenim za podeljevanje kolektivnih licenc, na katere se nanašajo te določbe, za to, da v lastnem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, kot je tožba zaradi kršitve pravic, če tak interes ne izhaja iz veljavnih nacionalnih predpisov.

²⁸ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (UL 2019, L 130, str. 92). Kot je pripomnila Komisija, ostaja ta direktiva brez vpliva na odgovor, ki ga je treba v obravnavani zadevi dati na drugo vprašanje za predhodno odločanje, saj se ne uporablja *rationae temporis* za spor o glavni stvari. Vendar menim, da se je kljub temu primerno pomuditi pri razlagi člena 12(1)(b) navedene direktive iz pisnih stališč Komisije.

²⁹ Člen 12, naslovljen „Kolektivno licenciranje z razširjenim učinkom“, Direktive 2019/790, v odstavku 1 določa: „Države članice lahko v zvezi z uporabo na svojem ozemlju in ob upoštevanju varoval iz tega člena zagotovijo, da se lahko, kadar organizacija za kolektivno upravljanje pravic, za katero veljajo nacionalna pravila za izvajanje Direktive 2014/26/EU, v skladu s pooblastili imetnikov pravic, sklenejo licenčni sporazum za izkoriščanje del ali drugih predmetov varstva: (a) tovrsten sporazum se lahko razširi, tako da se uporabi tudi za pravice imetnikov pravic, ki niso pooblastili organizacije za kolektivno upravljanje pravic, da jih zastopa z dodelitvijo, licenco ali katerim koli drugim pogodbenim dogovorom, ali (b) ima v zvezi s takim sporazumom organizacija pooblastilo na podlagi zakona oziroma se domneva, da zastopa imetnike pravic, ki organizacije niso ustrezno pooblastili.“

³⁰ Točki 24 in 26 pisnega stališča Komisije.

³¹ Za vrste mehanizmov licenciranja z razširjenim učinkom in njihovo značilnost glej študijo, ki jo je naročila Komisija, *Study on Emerging Issues on Collective Licensing Practices in the Digital Environment*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, str. 132.

³² Iz istega razloga menim, da procesnega upravičenja združenja Kapiosto v postopku v glavni stvari ni mogoče izpeljati iz določb Direktive 93/83, ker člen 9 te direktive določa mehanizem obveznega kolektivnega upravljanja na področju kableske retransmisije.

³³ To na primer velja za Poljsko, v kateri je bila aktivna legitimacija organizacij za kolektivno upravljanje, za katere velja zakonska domneva zastopanja, določena s členom 5(1) ustawa o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (zakon o kolektivnem upravljanju avtorskih in sorodnih pravic) z dne 15. junija 2018.

Tretje vprašanje za predhodno odločanje

64. Tretje vprašanje za predhodno odločanje je postavljeno, če bi se ob neobstoju kakršnih koli veljavnih predpisov v nacionalnem pravu štelo, da je z določbami Direktive 2004/48 državam članicam naloženo, da organizacijam za kolektivno upravljanje priznajo aktivno legitimacijo v lastnem imenu v sporih, ki se nanašajo na pravice, zajete z razširjenimi licencami. Predložitveno sodišče se sprašuje, ali je taka obveznost v skladu s pravicami, določenimi v členih 17 in 47 Listine.

65. Glede na odgovor, ki ga predlagam na drugo vprašanje za predhodno odločanje, menim, da na tretje vprašanje ni treba odgovoriti. Težava, na katero je opozorilo predložitveno sodišče, lahko nastane in jo je mogoče analizirati le v okviru nacionalnih predpisov, ki določajo aktivno legitimacijo ali pravni interes organizacij za kolektivno upravljanje, ki pa v obravnavani zadevi ne obstajajo.³⁴

66. K temu želim še dodati, da je mogoče organizacijam za kolektivno upravljanje aktivno legitimacijo veljavno priznati le, če so ustrezno zavarovani interesi in temeljne pravice ustvarjalcev, kar je odvisno od vrste materialnih in postopkovnih predpisov, ki spadajo v nacionalno pravo in so bili delno harmonizirani z določbami Direktive 2014/26.

67. Ti predpisi se nanašajo na vprašanja, kot so obstoj mehanizma „opt-out“ na področju upravljanja pravic, pravica do ukrepanja ali ugovora v imenu imetnika, posledice morebitnega umika tožbe organizacije za kolektivno upravljanje, obseg in učinki postopkov alternativnega reševanja sporov ter možnost uveljavljanja odškodninske odgovornosti upravljavca v okviru kvazipogodbene razmerja, kot je *negotiorum gestio*. V okoliščinah te zadeve so navedena vprašanja povsem hipotetična.

Predlog

68. Glede na vse navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska), odgovori:

1. Sposobnost organizacij za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine v smislu člena 4(c) te direktive, je pogojena z določitvijo njihove aktivne legitimacije za obrambo individualnih pravic, za katere so pooblaščen. Kadar za to niso sprejete določbe v veljavnem pravu, lahko taka legitimacija izhaja iz splošnega pravnega okvira, če so njen obseg in njene posledice za položaj pravnih subjektov dovolj jasno in natančno določeni.
2. Določbe člena 4(c) Direktive 2004/48 je treba razlagati tako, da državam članicam ni treba priznati neposrednega interesa organizacijam, pooblaščenim za podeljevanje kolektivnih licenc, na katere se nanašajo te določbe, za to, da v lastnem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, kot je tožba zaradi kršitve pravic, če tak interes ne izhaja iz veljavnih nacionalnih predpisov.

³⁴ Glej točke od 16 do 19 predloga za sprejetje predhodne odločbe.